

УДК 801.81: 398 (477=162.1) “18” В. Залеський

**“PIEŚNI POLSKIE I RUSKIE LUDU GALICYJSKIEGO”
ВАЦЛАВА З ОЛЕСЬКА В РЕЦЕПЦІЇ
ЗАХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ УЧЕНИХ XIX СТ.**

Ксенія БОРОДІН

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, 79000
Кафедра фольклористики імені Ф. Колесси*

У статті висвітлюється питання рецепції збірника “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego” Вацлава з Олеська польськими, чеськими та словацькими ученими, культурними діячами та письменниками.

Ключові слова: аналітична рецепція, творча рецепція, історія української фольклористики.

Збірник “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego” (далі – “Pieśni ludu Galicyjskiego”) Вацлава з Олеська, опублікований у Львові у 1833 р., став першим друкованим фольклорним збірником на Західній Україні. До нього увійшло 1449 пісень, 160 з яких з нотами, інструментовані відомим польським віртуозом-скрипалем К. Ліпінським. З них українських – 574 у першій книзі та 73 – у другій. У збірнику В. Залеський об'єднав велику кількість нового пісенного матеріалу, уперше опублікував нотний додаток до окремих пісень. Важливим кроком уперед стала обширна передмова Залеського до збірника, в якій учений порушив ряд важливих теоретичних питань, зробив огляд доробку слов'янських народознавців, підкреслив важливість народних пісень для вивчення історії та мови, звернув увагу на психологізм народних пісень, до чого фольклористика прийде тільки згодом. Суттєвим фактом, що позитивно вплинув на швидку і схвальну рецепцію збірника, була також постать самого В. Залеського, відомого не лише обмеженим колом народознавців, а й широкому загалу завдяки своїй суспільно-політичній та літературно-критичній діяльності. Отже, одразу після публікації й аж до початку наступного століття збірник мав значний резонанс серед слов'янських і неслов'янських діячів науки та культури.

Для кращого розуміння значимості збірника В. Залеського вважаємо за необхідне розглянути питання рецепції “Pieśni ludu Galicyjskiego”, якому в історії української фольклористики майже не приділено уваги. Зрозуміло, первісна рецепція праці В. Залеського може бути досліджена лише на підставі письмових свідчень: відгуків, рецензій, передруків, переспівів, перекладів. Заторкаючи проблему критичної рецепції, В. Юзвенко побіжно згадує, що збірник В. Залеського “викликав ряд рецензій... тогочасних славістів”, зокрема, К. Бродзінського, К. Вуйціцького, А. Бельовського¹. Ці ж три перших рецензії, розміщені у “Rozmaitościach” протягом 1833 р., проаналізував (майже передрукував) К. Осташевський-Баранський². Хоча, зрозуміло, рецензій було більше.

¹ Юзвенко В. Вацлав Залеський // Народна творчість та етнографія. (Київ). 1957. № 4. С. 65.

² Ostaszewski-Barański K. Wacław Michał Zaleski (1799–1849). Zarys biograficzny. Lwów, 1912. S. 358–363.

Очевидно, що перші відгуки на збірник “Pieśni ludu Galicyjskiego” з’явилися у Галичині, а їхніми авторами були приятелі та однодумці В.Залеського. Оскільки збірник Залеського був першим друкованим виданням фольклорних матеріалів, горизонт очікування та критерії оцінки такої праці достатньо сформованими ще не були. Тому, незважаючи на особливості жанру рецензії, які вимагають виділення в аналізованій праці позитивних та негативних сторін, практично всі відгуки 1833 р. мали яскраво позитивний і навіть емоційний характер при мінімумі аналітичної оцінки.

Найперші відгуки були надруковані у “Rozmaitościach” – літературно-мистецькому додатку до “Gazety Lwowskiej”, однієї з небагатьох газет, що виходила у Львові на початку XIX ст. Через невелику кількість дописувачів та брак оригінальних матеріалів газета часто передруковувала публікації з варшавської періодики та нечисленні переклади з німецької. Проте газета була доволі популярною, оскільки залишалася єдиним джерелом суспільно-культурологічної інформації, написаної польською мовою. Попри те, що матеріал інколи подавався значною мірою оглядово, тільки у формі згадок або нотаток, все ж читач міг зорієнтуватися в мистецькому житті країни та закордону. За словами Б.Надольського, “відповідно до своєї назви, “Rozmaitości” писали майже про все, що стосувалося літератури, тому завжди могли знайти собі читачів, спраглих новин та сенсацій, які містилися у невеличких замітках газети”³. Хочемо підкреслити, що постійним читачам додатку “Rozmaitości” були відомі статті Вацлава з Олеська, зокрема, його театральні рецензії, драматичні твори, літературно-критичні та фольклористичні статті тощо, надруковані в альманасі протягом 1825–1833 рр.

Першим рецензентом збірки “Pieśni ludu Galicyjskiego” став А.Бельовський, з молодих років захоплений народною поезією слов’янських народів. У 1830 р. в альманасі “Haliczanin” він опублікував ряд власних перекладів сербських народних пісень зі збірника В.Караджича. Видання збірника польських та українських пісень він сприйняв з натхненням та ентузіазмом. На початку рецензії автор дав загальну оцінку збірника сербських пісень В.Караджича, підкресливши особливість балканського фольклору на тлі загальнослов’янської пісенної традиції. Аналізуючи українську пісенність, рецензент зазначив, що вона відрізняється від пісень інших слов’янських народів “глибокою тугою”. Про збірник Вацлава з Олеська він писав, що “важливість та необхідність таких збірок є очевидною”, оскільки “у кожному столітті поезія повинна бути будителем і проводирем у їх високому покликанні”. А.Бельовський також відзначив, що, незважаючи на велику кількість закликів до збирання пісень, “ця книжка стала першим в цьому роді” виданням. На особливе схвалення заслуговує те, що В.Залеський подав українські пісні згідно з їх “вимовою, зберігаючи навіть особливості у фонетиці окремих волостей та областей”. Високо оцінив рецензент і нотний додаток К.Ліпінського. З приводу недоліків збірника А.Бельовський зазначив: “Хто замислиться над тим, що цей збірник такого плану є першим не тільки в Галичині, а у цілій давній Польщі, повинен буде визнати, що автор надав своїй праці більше досконалості, ніж будь-коли від однієї особи можна було сподіватись.” Рекомендаційний характер має завершальна частина відгуку, в якій рецензент висловив сподівання на подальшу фольклористичну діяльність В. Залеського та вказав на велику наукову вартість збірки⁴. Рецензія А.Бельовського повністю була передрукована у “Gazecie Warszawskiej”⁵.

³ Nadolski B. Lwowskie czasopiśmiennictwo w XIX wieku // Pamiętnik Literacki. 1936. S. 454.

⁴ Bieliowski A. Literatura krajowa [Omówienie “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego”] // Rozmaitości. 1833. № 3. S.25–29.

⁵ Bieliowski A Rec. // Gazeta Warszawska. 1833. № 33. S. 278–279; № 34. S. 286–287; № 35. S. 295–296.

Дві наступні за часом рецензії, що також вийшли у “Rozmaitościach” вже не давали докладної характеристики чи оцінки збірника, вони містили лише роздуми авторів про народну творчість та побажання щодо подальшої праці у цій галузі. Схвальну рецензію збірці В.Залеського дав А.Роцишевський, який, відповідно до тогочасних настроїв, закликав В.Залеського або його послідовників укласти збірник буковинських пісень⁶, що свідчить про пильну зацікавленість поляків українським фольклором.

До низки відгуків долучився також К.В.Вуйціцький – на той час молодий науковець, натхненний працями К. Бродзінського та збирацьким прикладом З. Доленги-Ходаковського. На його думку, найважливіша роль збірки полягала у впливі фольклорної творчості на молодих поетів, вірші яких зможуть набути “народних рис”⁷.

У часописі “Pielgrzym Polski” була надрукована рецензія маловідомого літературного критика, майбутнього священика Й.Кайсевича, підписана криптонімом J.H.K.E., у якій автор зазначав, що “у всіх народів уже видані подібні збірники, і лише серед поляків про народну пісню дуже несміливо заговорив К.Бродзінський аж у 1826 році”. Рецензент дав високу оцінку збірнику “Пісень Галіційських”, місцями дослівно цитуючи або перефразовуючи вступну статтю В.Залеського: “Читаючи пісні, я перенісся в рідний край, знайшов слова, якими нянька заспокоювала плачуче немовля – спогади молодих років, і все, що мені було дороге і вже сьогодні втрачено, все це мені разом у пам’яті воскресло, і сльози стали в очах”. Продовжуючи рецензію у тому ж стилі, Й.Кайсевич завершує словами, також взятими з передмови В.Залеського: “Письменники, а особливо поети нехай шукають у тих піснях, крім самих пісень, ще й правдивої батьківської мови”⁸.

Згадані рецензії та відгуки лише акцентували увагу на потенціалі збірника і його важливості для подальшого розвитку польської культури, більшою чи меншою мірою перефразовували слова з передмови В.Залеського, проте майже не давали аналізу уміщеного в збірнику пісенного та теоретичного матеріалу, тобто, мали, в основному, художній та емоційно забарвлений характер.

Аналітичним підходом відрізнявся від попередніх відгук директора наукового закладу ім. Оссолінських у Львові К.Слотвінського, надрукований у “Czasopismie naukowym Księgozboru Publicznego im. Ossolińskich” за 1833 р. Відзначивши велику вартість праці В. Залеського, автор висловив думку, що “цей збірник є неоцінним, і він вартий того, щоб бути у кожному польському домі,... щоби ним зачитуватись, розбирати та полюбити”. К. Слотвінський тонко зауважив особливий пієтет В. Залеського до українців, серед яких він народився та виріс, яких краще пізнав, зрозумів та полюбив. У відгуку рецензент ставить під сумнів думку В. Залеського про те, що українці перебували у гірших умовах, аніж поляки, але при цьому змогли зберегти багатий пісенний фольклор. К. Слотвінський стверджував, що як за польського, так і за австрійського уряду закони щодо українців та поляків були однаковими, а отже, є неможливим, щоб “становище поляків та українців було гіршим чи кращим”. Рецензент правий у тому, що багата пісенність не може бути спричинена тим, нібито “українець, більше, ніж поляк, був полишений сам на себе... і мав більше часу на думання”. Проте тогочасні настрої та польський патріотизм не дозволили дійти висновку, що українських пісень у збірнику більше тому, що українців у Галичині було значно більше, ніж поляків. Автор порівняв збірник В. Залеського з “Малоросійськими піснями” М. Максимовича, даючи поштовх до майбутніх порівняльних студій⁹.

⁶ A. [Rościszewski A.] Ze Lwowa [Omówienie “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego ”] // Rozmaitości. 1833. № 16. S. 139.

⁷ Wójcicki K. W. [Rec. na “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego ”] // Rozmaitości. 1833. № 35.

⁸ J. H. K. E. [Kajsiewicz] Rec. // Pielgrzym Polski. 1833. № 8. S. 31–32.

⁹ Czasopismo naukowe Księgozboru Publicznego im. Ossolińskich. Lwów, 1833. zeszyt VIII. S. 3.

Як анонс у першому томі газети “Tygodnik polski” було надруковано три польські пісні з приміткою, що вони вийшли друком у Львові в упорядкуванні Вацлава з Олеська¹⁰. Вже у наступному “Tygodniku polskiemu” побачила світ зазначена рецензія К. Слотвінського яка, на думку редакції, найкраще передавала значущість аналізованої праці¹¹. Хочемо зазначити, що К.Слотвінський після виходу в світ збірника запросив В.Залеського до співпраці у “Czasopiśmie naukowym”, про що було повідомлено на зібранні у грудні 1833 р.¹²

Рецензія К.Слотвінського, яка містила першу критичну оцінку праці В.Залеського, значною мірою вплинула на рецепцію збірника польськими ученими, його зауваження стали поштовхом до формування нового типу аналітичних фольклористичних студій.

У 1835 році у “Českému časopisu”, а згодом у газеті “Powszechny Pamiętnik Nauki i Umiejętności” була надрукована рецензія анонімного автора, в якій зазначалося, що назва збірника не відповідає уміщеному у ньому матеріалі: “П.Вацлав половину чи навіть більшу частину свого збірника заповнив піснями, чи, радше, арійками на зразок французьких або німецьких... і в такий спосіб золото з болотом помішав”. На думку рецензента, збирач мав би подавати пісні, зібрані лише “з вуст народу, вільні від ученості”¹³. Очевидно, автор ознайомився тільки з польськими піснями, а пишучи рецензію, вже не мав перед собою збірника, бо як титул статті він виніс слова “Польські та сербські пісні народу Галиційського”, що аж ніяк не відповідало змісту та назві збірника В.Залеського.

Протягом наступного десятиліття, із швидким поступом народознавчих наук ейфорія навколо збірника В. Залеського спадає, “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego” все частіше підлягають критичному аналізу фольклористів, які об’єктивно, в контексті нового етапу розвитку фольклористики оцінюють не лише заслуги упорядника, а й недоліки цього зібрання.

Яскравим прикладом можна вважати пізніший відгук К.Й.Вуйціцького, який у своїй розвідці “Про пісні польського народу” (1836) зазначає, що, побувавши у Львові та ознайомившись із збірником В. Залеського, він “ще більше переконався у важливості етнографічних досліджень”, проте розкритикував збірник “Pieśni ludu Galicyjskiego” за те, що до них увійшли авторські та “міські” пісні¹⁴. У праці “Пісні люду Біло-Хорватів, Мазурів та русинів з-над Бугу” К. В. Вуйціцький зазначає, що найбільшою проблемою Вацлава з Олеська як упорядника було те, що він “особисто не збирав пісні, не ознайомився з польським і руським людом, і ця його необізнаність сильно позначилась на збірнику”¹⁵.

Для висвітлення повної картини рецепції збірника В.Залеського польськими діячами важливою є рукописна рецензія Й.Дуніна-Борковського¹⁶, яка в свій час залишилась неопублікованою й була віднайдена та проаналізована Р.Кирчівим. Дослідник указує, що в своєму відгуку Й.Дунін-Борковський повністю підтримує настрої членів “Руської трійці”, критикуючи збірник Залеського за те, що в нього, окрім “сільських” пісень, увійшли “дякові, міські і навіть літературні”, причому упорядник зробив це не через свою необізнаність, а через концепційно помилкове уявлення про народні твори. До того ж Й.Дунін-Борковський у рецензії підкреслює обов’язковість паспортизації для будь-

¹⁰ S. E. K. Wyątki z pieśni Polskich i Ruskich ludu Galicyjskiego // Tygodnik Polski. 1833. T. 1. S. 95–96.

¹¹ Tygodnik Polski. 1833. T. 2. z. 2.

¹² Czasopismo naukowe Księgozboru Publicznego im. Ossolińskich. Lwów, 1833. zeszyt VIII.

¹³ Pieśni polskie i serbskie ludu galicyjskiego, zebrane przez Waclawa z Oleska // Powszechny Pamiętnik Nauk i Umiejętności. 1835. T. 1. S. 178.

¹⁴ Wójcicki K. W. O pieśniach polskiego ludu. Warszawa. S. 130–131.

¹⁵ Wójcicki K. W. Pieśni ludu Biało-Chrobotów, Mazurów i Rusi znad Bugu. T. 1. Warszawa, 1836. T. 1. S. 8.

¹⁶ Kyreziw R. Nie znany rękopis Józefa Dunina-Borkowskiego // Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta litteraria XII. Wrocław-Warszawa, 1990. S. 91–109.

якого збірника народних пісень, тому наголошує на важливості особистого збору матеріалу, оскільки упорядник повинен з точністю вказати місце запису кожної пісні. Він також критично оцінює передмову, “скомпільовану з цитат різних іноземців про народну пісню”, тому “викликає захоплення, а насправді не містить жодної нової думки”. Автор указує, що огляд фольклорних збірників, здійснений В.Залеським, “скупиий”, з нього видно, що авторів збірника бракує ознайомленості з названими працями. Й.Дунін-Борковський також вважав невдалим спосіб передачі українських пісень латинкою, оскільки через це “українська мова у цьому збірнику у багатьох місцях сильно покалічена”¹⁷. Дана рецензія вирізняється об’єктивністю і могла б слугувати основою для ґрунтовніших праць, якби була надрукована.

Активний інтерес до збірки В.Залеського проявили чеські науковці. Схвальні рецензії на збірник майже одразу опублікували чеські часописи, оскільки до виходу збірки у світ про її існування вже знали вчені Чехії: завдяки А.Кухарському (славісту, викладачу Варшавської гімназії), Ф.Л.Челяковський задовго до публікації збірника “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego” був поінформований про це, а коли він з’явився, придбав його.

П.Й.Шафарик ще за сім років до випуску збірника мав відомості про фольклорну діяльність Вацлава з Олеська. Відразу після виходу в світ збірника він написав схвальну рецензію, яка була надрукована у “Časopisu českého muzeum”. Рецензент зазначив, що “збірка нова, багата і дорогоцінна скарбниця правдивої, живої, променистої” слов’янської пісні. Тому він у дусі тодішніх поглядів на народну творчість закликає усіх слов’янських учених і громадських діячів за прикладом Вацлава з Олеська “перекладати різними мовами слов’янські народні пісні перед загрозою остаточної їх втрати”. У відгуку він додає: “Ми повинні дбати, щоб усі збірки витворів нашої народної словесності були повні чистого зерна і щоб нічого з цього багатства не оминати”. Дбаючи про наукову цінність фольклорних видань, П.Й.Шафарик висловився проти вміщення до такого роду збірників літературних пісень, оскільки, на його думку, їх побутування серед народу є лише “сумним підтвердженням того, що джерело народної творчості пересихає”. Учений також висловив побажання, щоб упорядники пояснювали маловживані слова, діалектизми та власні назви¹⁸.

У подальшій науковій діяльності П.Й.Шафарик неодноразово звертався до збірника “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego”: зокрема, в праці “Slovanský Národopis” (1842) учений відзначив збірку В.Залеського серед “добрих збірок прекрасних малоросійських пісень”¹⁹. Роком пізніше П.Й.Шафарик опублікував бібліографію слов’янського народознавства у ляйпцігському журналі “Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft”, багато уваги приділивши українським виданням, поміж яких окремих абзац присвятив збірнику В.Залеського. Інформація, щоправда, мінімальна: “У цій багатій збірці видавець об’єднав польські та українські пісні, останні – найчисленніші”.

У журналі “Český časopis” за 1835 р. була повністю вміщена вступна стаття В.Залеського²⁰. З цього ж видання дізнаємося й про оцінку збірки сербами, в якій сказано, що після збірника В.Караджича це є найзнаменніший скарб слов’янських пісень, який набагато кращий від “Чорногорських пісень” Ш.Мілутиновича, що вийшли майже водночас²¹.

На особливу увагу заслуговує творча рецепція збірника, яка проявилась у різноманітному використанні текстів українських та польських пісень із праці В.Залеського в

¹⁷ Ibid. S. 107–108.

¹⁸ Šafařík P. J. Slovanské národní písně // Časopis českého muzeum. 1833. Roč. VII. Sv. 4. S. 445–452.

¹⁹ Šafařík P. J. Slovanský narodopis. Praha, 1955. S. 28.

²⁰ Ostaszewski-Barański K. Waclaw Michał Zaleski (1799–1849). Zarys biograficzny. Lwów, 1912. S. 365.

²¹ Ibid. S. 366.

літературі. Очевидно, що простежити творчу рецепцію збірника на всіх рівнях у межах нашої розвідки неможливо. Романтиків надихала не лише народна пісня, а й фольклор взагалі, тому актуальним залишається синкретичний підхід до рецепції, яку ми розуміємо як свого роду комплекс, у який входять наслідування, переспіви, переклади пісень або використання письменниками їхніх сюжетів і мотивів. Так, невдовзі після виходу у світ збірника В.Залеського в польських альманахах були опубліковані числені переклади та переспіви українських народних пісень з приміткою “зі збірника Вацлава з Олеська”. Р.Кирчів у своїй монографії “Україніка в польських альманахах доби романтизму” (1965) простежує впливи народного матеріалу, уміщеного в збірнику Вацлава з Олеська, на творчість А.Бельовського, А.Пенькевича та Марціна Оссор’я²². Українські пісні зі збірки В.Залеського польською мовою перекладав Ян Чечот (35 пісень) у збірці “Селянські пісеньки з-над Немна, Дніпра і Дністра”, що вийшла у Вільні 1845 р. В.Поль переклав польською мовою пісню “Ой у лузі береза стояла”²³. О.Зілинський зазначає, що велику кількість перекладів чеською та німецькою мовами українських пісень зі збірника В.Залеського здійснив С.Коубка²⁴. Проте, на жаль, вони не були опубліковані, а свідченням їх існування є лише слова самого перекладача у статті про зв’язки українських та сербських пісень, надрукована у німецькому журналі “Ost und West”. Словацький поет С.Халупка, опрацьовуючи українські пісні, переважно за збірником В. Залеського, написав за українськими сюжетами ряд поезій, зокрема, в основу балади “Турчин Понічан” лягла пісня “Чому, кури, не пісте”²⁵.

Важливим свідченням популярності збірника В.Залеського стали також передруки пісенних матеріалів в інших фольклорних виданнях. З-поміж польських фольклористів пісні зі збірника В.Залеського у незмінному вигляді знаходимо у К.В.Вуйціцького, З.Глогера, К.Рейснера та Л.Голембйовського. Так, К.В.Вуйціцький у своєму збірнику “Пісні біло-хорватів, мазурів та русинів з-над Бугу” (“Pieśni ludu Biało-Chroátów, Mazurów i Rusi znad Bugu”) передруковує тексти з інших тогочасних пісенних збірників, у тому числі з В.Залеського та Ж.Паулі²⁶. Незважаючи на те, що К.В.Вуйціцький при кожному невластному записі робить поклик на працю, з якої взято твір, Ж.Паулі активно критикував К.В.Вуйціцького, за те, що той “багато з мого і з Вацлава з Олеська збірників виписав”²⁷.

У 1848 р. К.Рейснер видав у Познані збірник “Народні пісні та пісеньки” (“Pieśni i piosneczki narodowe”), де подав кілька краков’яків зі збірки В.Залеського²⁸.

У збірці “Народні пісні” (“Pieśni ludu”, 1892) З.Глогер помістив понад десять польських пісень різних жанрів, зокрема, балади, краков’яки, лірично-побутові пісні, причому три пісні з мелодіями К. Ліпінського передруковані без змін і покликань на збірник Залеського. В такий же спосіб З.Глогер використовує пісенний матеріал Вацлава з Олеська при упорядкуванні збірника весільних пісень (“Gody weselne. 394 pieśni i śpiewek weselnych polskich z ust ludu i źródeł etnograficznych drukowanych”, 1880). Пізніше, упорядковуючи збірку “Польський весільний обряд з піснями та перемовками” (“Obrzęd weselny polski z pieśniami i przemowami”, 1901), З.Глогер також запозичив зі збірки В.Залеського декілька весільних пісень, записаних на Судеччині.

²² Кирчів Р. Україніка в польських альманахах доби романтизму. Київ, 1965. С. 53–80.

²³ Кирчів Р. Ф. Ранні польські переклади українських пісень // Радянське літературознавство. 1966. № 2. С. 55.

²⁴ Zilynskij O. Ukrainská lidová píseň v raných německých překladech a parafrázích // Slavia. 1968. Roč. 37. Seš. 2. S. 339.

²⁵ Нудьга Г. Українська дума і пісня в світі. Львів, 1998. Кн. 1. С. 222.

²⁶ Wójcicki K. W. Pieśni ludu Biało-Chroátów, Mazurów i Rusi znad Bugu. T. 1–2. Warszawa, 1836.

²⁷ Olechnowicz M. Polscy badacze folkloru i języka białoruskiego w XIX wieku. Łódź, 1986. S. 114.

²⁸ Dzieje folklorystyki polskiej 1800–1863. Wrocław – Warszawa – Kraków, 1970. S. 161.

П.Й.Шафарик у своєму часописі “Slovanský narodopis” надрукував пісню з Галичини “Поїхав Івасенько на полювання” з посиланням на запис В.Залеського та І.Вагилевича²⁹. На підставі цього можна припустити, що балада була записана І.Вагилевичем, але надрукована у “Pieśniach Galicyjskich” В.Залеського.

Чеський учений Ян Колар у своїй двотомній збірці “Народні співанки” до чеських пісень наводить українські паралелі, зокрема, зі збірника В.Залеського подає пісню “Поїхав Івасенько до тещеньки в гості”³⁰. В.Ганка видав у Празі “Краков’яки, або польські народні пісні з передмовою”, які повністю передрукував у В.Залеського.

Словацький учений Л.Штур у книзі “Про народні повісті та пісні слов’янських племен” (Прага, 1853) наводить бібліографію використаних джерел, серед яких збірники, що містили українські пісні: В.Залеського, Ж.Паулі та Ф.Л.Челяковського. У цій праці вчений постійно підкріплює свій текст цитатами народних пісень, подаючи їх тексти частково або повністю. З-поміж українських пісень, передрукованих зі збірки В.Залеського – “Ой три літа, три неділі, як козака в лісі вбили”, “Там на горі стоїть явір”, “Доле моя, доле, де ж ти ся поділа”³¹.

До першої третини ХХ ст. динаміка процесу рецепції збірника В.Залеського стрімко спала. До опублікованого в ній пісенного матеріалу почали звертатися тільки вузькофахові науковці, що влучно зауважив О.Піпін, який уже в 1891 р. писав, що збірник Залеського “тепер частково призабутий, але у свій час добре відомий усім спеціалістам та шанувальникам малоросійської етнографії”³². Швидкий спад інтересу до праці В. Залеського можна пояснити кількома фактами, передовсім, бурхливим розвитком народознавчих наук, завдяки чому за доволі короткий проміжок часу з’явилась велика кількість фольклорних збірників, впливом популярності упорядника (як громадсько-політичного діяча) на популярність його праці, яка після смерті Залеського швидко згасла.

Отже, збірник Вацлава з Олеська як перший свого роду пісенник на території Західної України мав надзвичайно великий вплив на розвиток української і польської культури загалом, у тому числі фольклористики. Одразу після його виходу в світ з’явилися доброзичливі та позитивні відгуки польських культурних діячів, проте й пізніша критика не була гострою, зауваження мали характер побажань щодо упорядкування наступних праць такого характеру. Достатньо широко аналітична рецепція збірника була висвітлена у чеській періодиці, що ілюструє велику зацікавленість чеських науковців українською культурою. Численні передруки текстових матеріалів збірника В.Залеського, з одного боку, підкреслюють пильну цікавість західнослов’янських учених до пісенності українців, а з другого ілюструють поступ фольклористичної науки, яка починає використовувати метод компаративного аналізу при систематизації народних творів. Особливо важливою та цікавою стала творча рецепція збірника, завдяки якій у західнослов’янському світі з’явилися переклади та переспіви українських народних пісень, що сприяло активному зацікавленню та популяризації української культури в Європі.

²⁹ Šafařík P.J. Slovanský narodopis. Praha, 1955. S.189.

³⁰ Нудьга Г. Українська дума і пісня в світі. С.212.

³¹ Вервес Г. Д., Гольберг М. Я., Климчик В. Н., Мольнар М., Неволі М., Шевчук В. І. Українська література з кінця ХVІІІ до середини ХІХ ст. // Українська література в загальнослов’янському і світовому літературному контексті. Київ, 1987. Т.1. С.133.

³² Пытин А. Н. История русской этнографии. Санкт-Петербург, 1891. Т.3. С.121.

**WACLAW Z OLESKA'S "PIEŚNI POLSKIE I RUSKIE
LUDU GALICYJSKIEGO" IN THE RECEPTION OF WESTERN
SLAVONIC SCIENTISTS OF THE XIX CENTURY**

Kseniya BORODIN

*The Ivan Franko National University in Lviv,
1, Universytetska Str. Lviv, 79602
Filaret Kolessa Ukrainian Folkloristics Department*

The article dwells upon the problem of the reception of the collection of songs by Waclaw z Oleska "Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego" by Polish, Check and Slavic scientists, cultural figures and writers.

Key-words: analytic reception, literal reception, the history of Ukrainian folkloristic.

Стаття надійшла до редколегії 12.12.2006
Прийнята до друку 28.12.2006